

Is dit kind toe aan lezen?

Dr. Ewald Vervaeet, lid kerngroep WSK

Is dit kind toe aan lezen?

Opzet:

1. Kleuter: speelt met klanken en vormen
2. Leesrijp kind: leert lezen
3. Ontwikkelingsvolgend leesonderwijs

Is dit kind toe aan lezen?

Opzet:

1. **Kleuter: speelt met klanken en vormen**
2. Leesrijp kind: leert lezen
3. Ontwikkelingsvolgend leesonderwijs

‘Kleuter’ en ‘jong schoolkind’

1. ‘Kleuter’ als ‘kind in groep 1 of 2’.

‘Jong schoolkind’ als ‘kind in groep 3 of 4’.

2. ‘Kleuter’ als ‘kind tussen 4;6 en 6;6 (of 5;0 en 7;0)’.

‘Jong schoolkind’ als ‘kind tussen 6;6 en 8;6 (of 7;0 en 9;0)’.

3. ‘Kleuter’ als ‘kind dat op een bepaald ontwikkelingsdomein met *eenzijdige* abstract-logische verbanden functioneert’.

‘Jong schoolkind’ als ‘kind dat op een bepaald ontwikkelingsdomein met *tweezijdige* abstract-logische verbanden functioneert’.

We gebruiken de woorden ‘kleuter’ (fase 13) en ‘jong schoolkind’ (fase 14), net als de WSK, steeds in betekenis 3.

Vóór ‘kleuter’: ‘oudere peuter’ (fase 12; gemiddeld 3;9-4;6) en ‘jongere peuter’ (fase 11; gemiddeld 3;0-3;9).

Klank- en vormspel

Een fase-13-kind ('kleuter') kan met vrucht klank- en vormoefeningen doen.

Waarom zou het die doen?

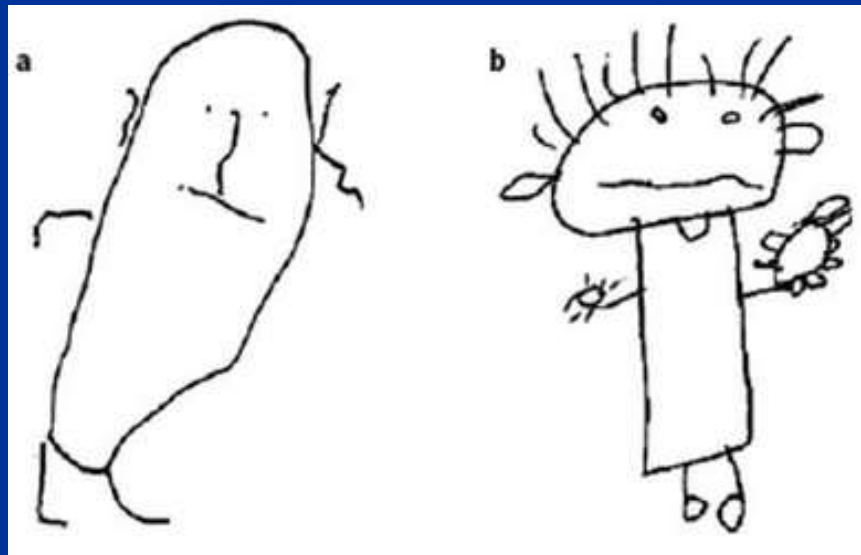
- Het doet geen letterkennis- en/of leesles want het is niet leesrijp.
- Een letter heeft een *vorm* en staat voor een *klank*.

Hoe stelt u vast of een kind met *Klank- en vormspel* kan beginnen?

Met de woordlengteproef (klank) en de zelfportretproef (vorm).

In de woordlengteproef stelt u vragen als 'Wat is het langste woord: /reus/ of /kaaboutur/?'. Fase-12-kind: 'Reus'; fase-13-kind: 'Kabouter'.

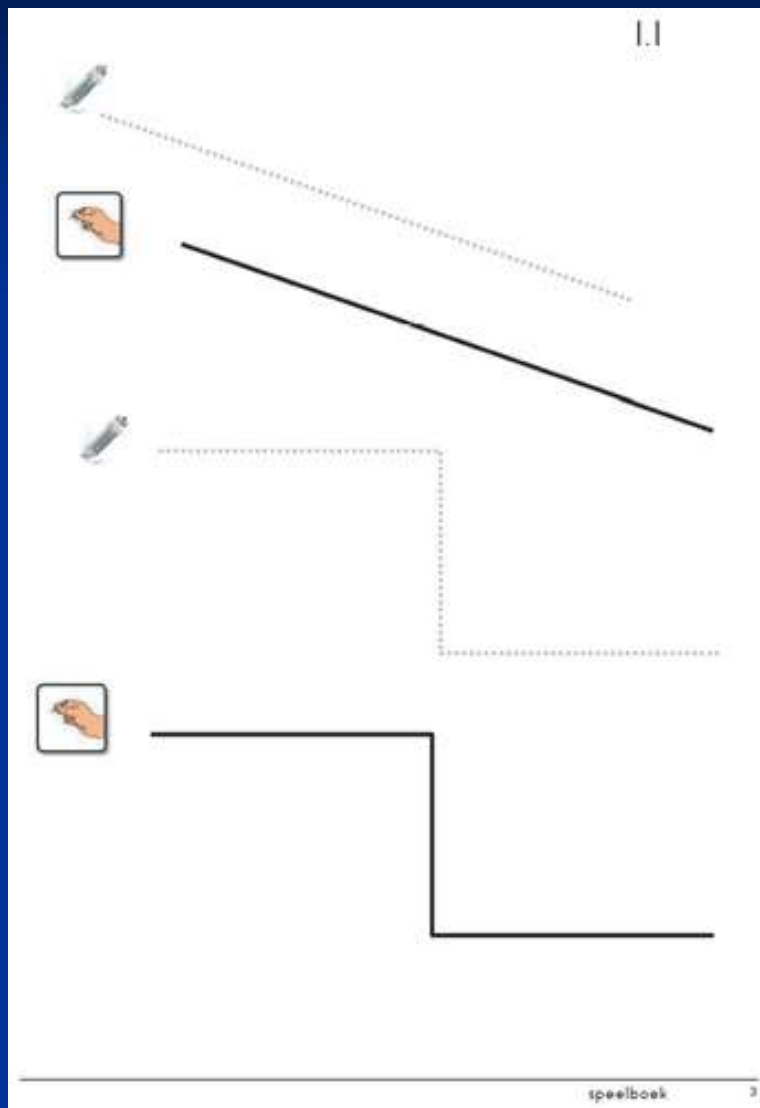
In de zelfportretproef vraagt u het kind zichzelf te tekenen, van top tot teen.

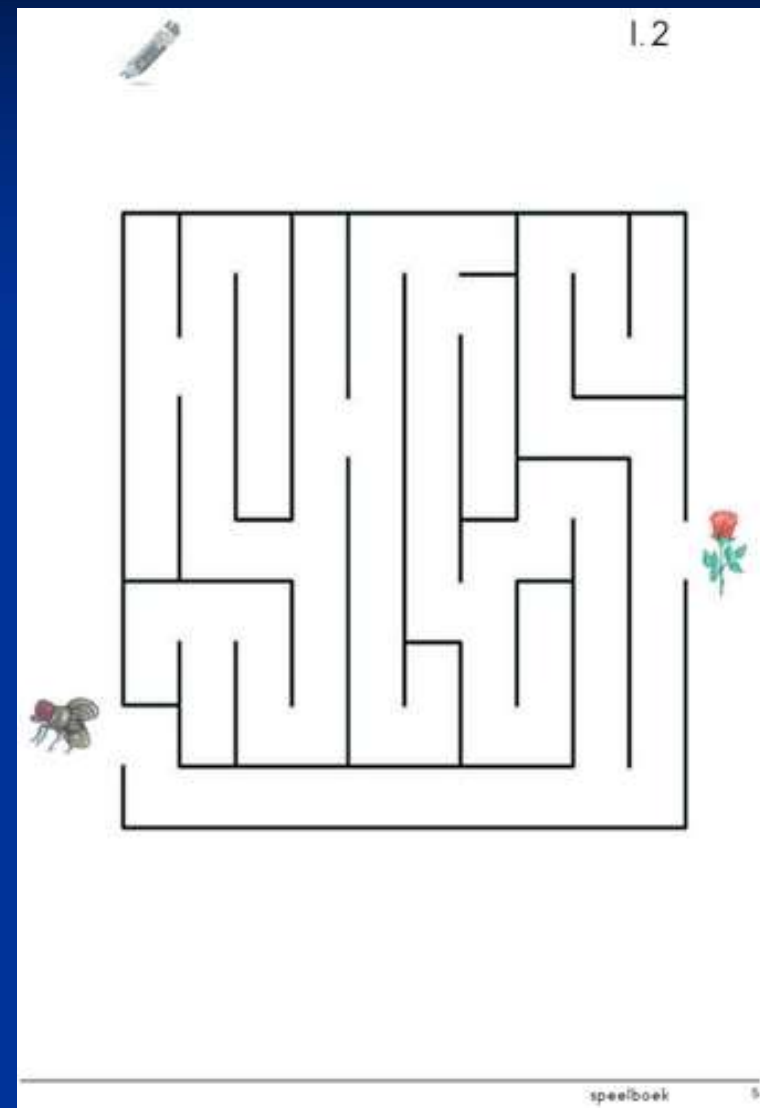
Het fase-12-kind tekent één vlak voor hoofd en romp: koppoter (a).

Het fase-13-kind tekent het hoofd en de romp apart (b).

Klank- en vormspel

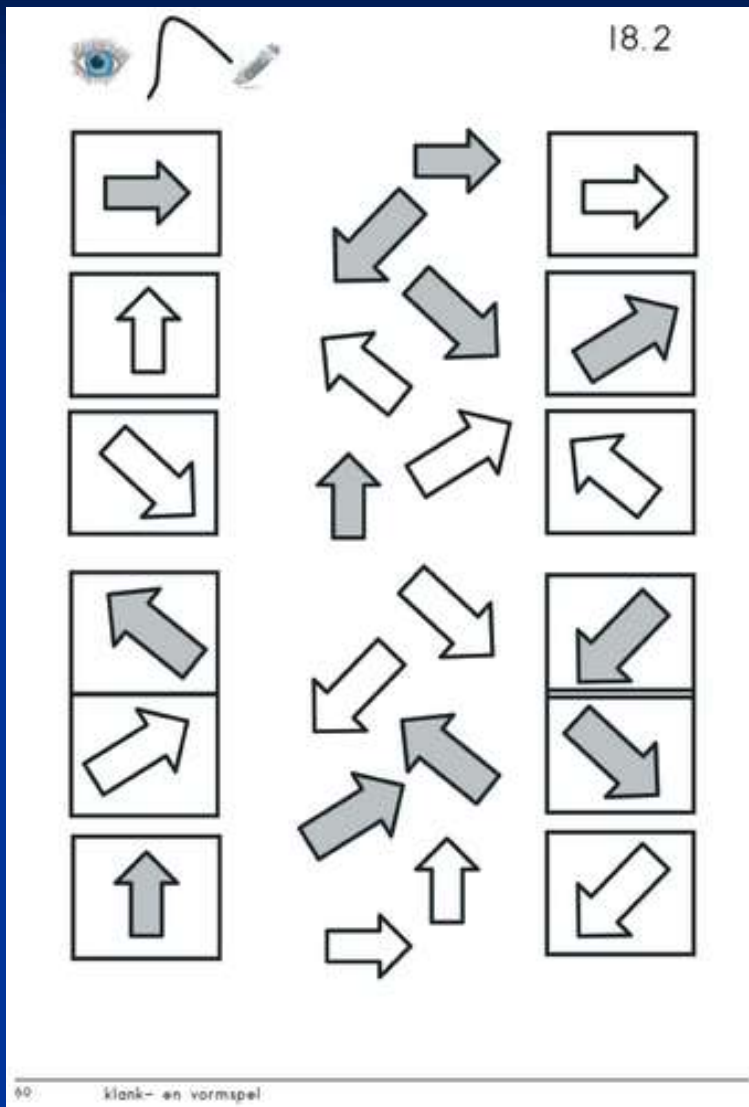

Speelboek, spel 1.1

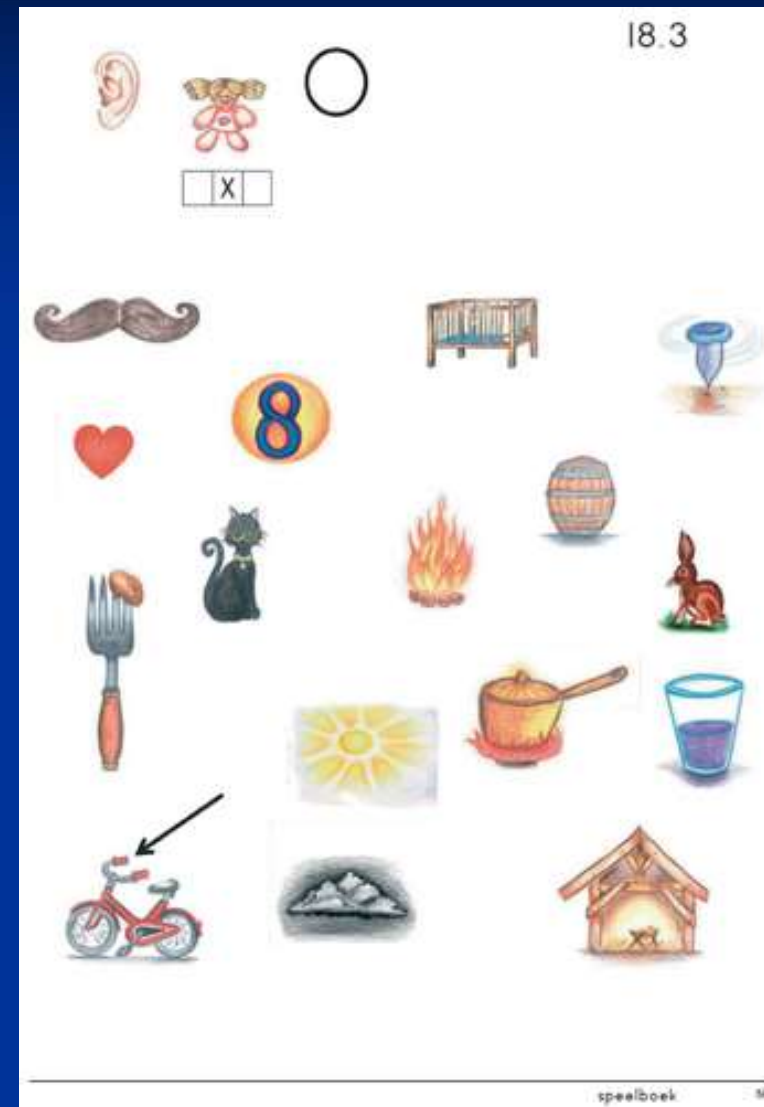

Speelboek, spel 1.2

Klank- en vormspel

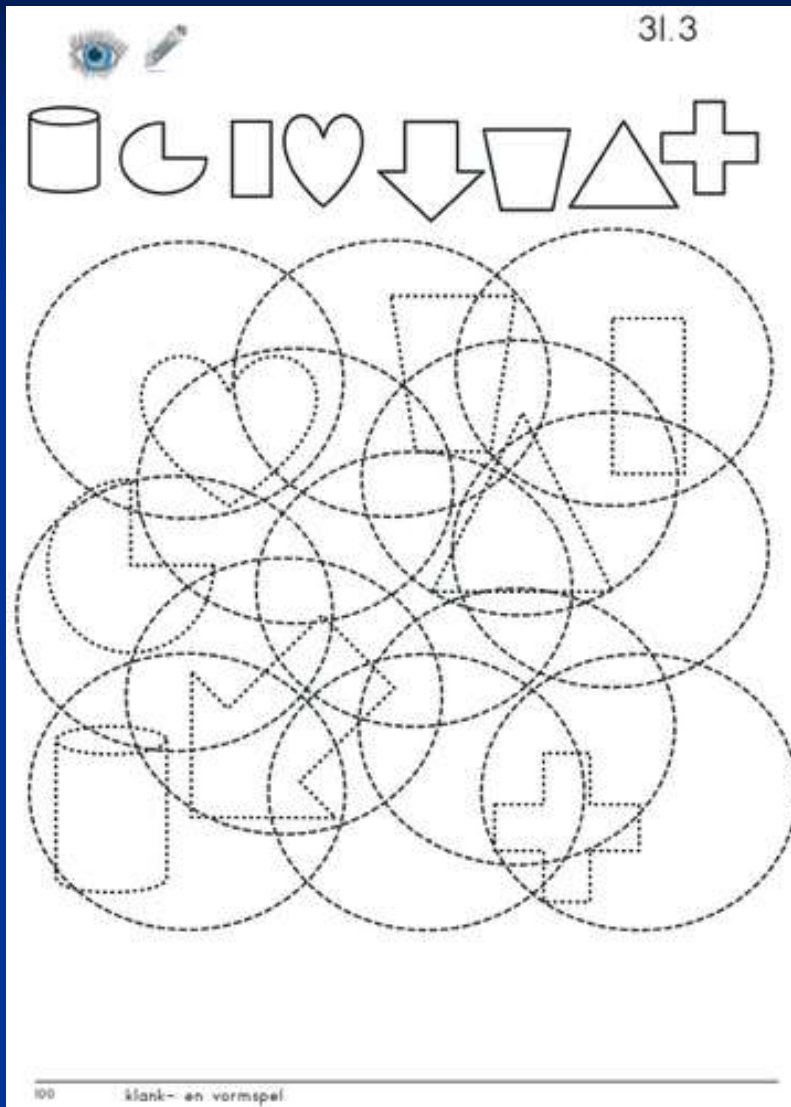

Speelboek, spel 18.2

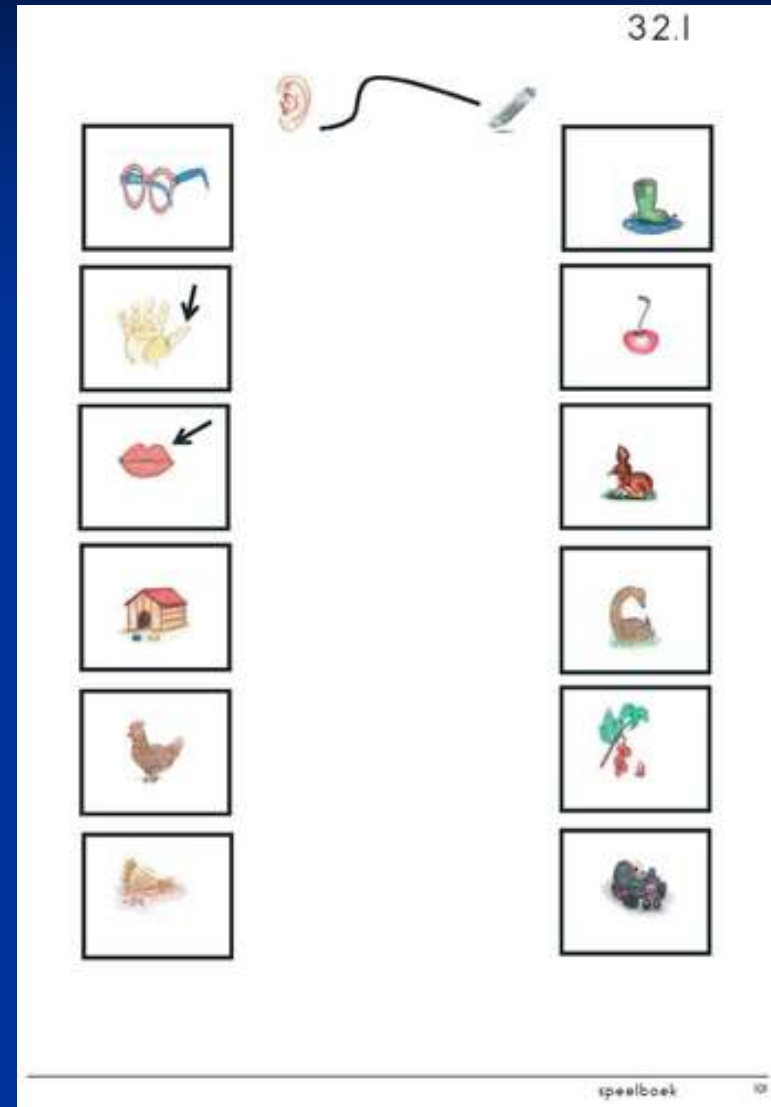

Speelboek, spel 18.3

Klank- en vormspel

Speelboek, spel 31.3

Speelboek, spel 32.1

Is dit kind toe aan lezen?

Opzet:

1. Kleuter: speelt met klanken en vormen
2. Leesrijp kind: leert lezen
3. Ontwikkelingsvolgend leesonderwijs

Schrijfproef

Afbeelding 1. Anke van 3;4 schrijft 'Anke Lakerkerk' vrijvormig (fase 11).

Afbeelding 2. Anke van 4;1 schrijft 'Anke', 'Mireille', 'Angela' en 'Fino' eigenfiguurlijk (fase 12).

Afbeelding 3. Wim van 4;3 schrijft 'Wim' eigenfiguurlijk en fantasieleest zijn schrijfsel als /www (w) - i (A h) - im (*o1i)/ (fase 12).

Afbeelding 4. Anke van 4;8 schrijft 'Anke' met spiegelbeeldige 'N' en 'E' (fase 13).

Afbeelding 5. Anke van 4;8 schrijft 1-10 spiegelbeeldig (fase 13).

Afbeelding 6. Angela van 5;2 schrijft 'oma' met letterverwisseling als 'MOA' (fase 13).

Afbeelding 7. Sjaak van 5;2 schrijft 'chocopasta' fonemisch en om-en-om als 'atsap - sioko' (fase 13).

Afbeelding 8. Anke van 6;7 is getraind op het schrijven van haar naam en schrijft 'Anke Lakerkerk' met ontspiegelde letters, maar zonder zonebesef en zonder behoud van evenwijdigheid.

Is dit schrijfsel fase 13 of fase 14? Fase 14, want:

Afbeelding 9. Anke van 6;7 is niet getraind op cijfers en schrijft 1-10 spiegelbeeldig (fase 13).

Afbeelding 10. Anke van 7;1 schrijft 'Anke Lakerkerk' conventioneel (fase 14).

Afbeelding 11. Anke van 7;1 schrijft 1-10 conventioneel (fase 14).

Leesproef

Ilse schrijft 'ilse', 'mamma' en 'pappa' als ILSE, MAMA en PAPA. Kan ze leren lezen?

U maakt met haar letters nieuwe klankzuivere woorden zoals LIP, SAP en SLIM.

Wanneer Ilse LIP als 'L, i, p' leest, duidt dat op fase 13 en als 'L, i, p; lip' op fase 14.

Leren lezen gaat namelijk als volgt – in vijf (!) stappen:

$L \rightarrow /l/$; $I \rightarrow /i/$; $/i/ \leftarrow /li/$; $P \rightarrow /p/$; $/p/ \leftarrow /lip/$.

Vanwege het terugkoppelen in \leftarrow , naast het voorwaartsgaan in \rightarrow , is tweezijdigheid een voorwaarde.

Daar is in fase 14 aan voldaan en in fase 13 niet.

Leesrijpheidstoets; 1

SCHRIJFPROEF

Gegevens van het kind: Voornaam: Jesper
 Naam van de proeflezer: Ernst
 Geboortedatum: 28-1-08
 (eventueel vul je "anoniem" in)
 Leeftijd: 6 jaar en 0 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 07 (dag) 02 (maand) 14 (jaar)
 Aan stelsmatige schrijfoefeningen doet dit kind thuis en op school: _____

Het kind schrijft zijn naam: Jesper

Het kind schrijft 'mama':
MAMA

Het kind schrijft 'papa':
PAPA

Laat het kind vijf andere woorden, namen en letters schrijven, die het zegt te kunnen schrijven:

SIEM FN broer Siem
S (1) na Sigette
LKO (1) v. Zanne; (1) / 10 / op mijn mesel

Het kind schrijft de cijfers 1 tot en met 10:
1 2 3 5 6 7 8 9 10

Opgeslet!
 Schrijf bij elk schriftje wat er volgens het kind staat.
 Zet bij elke naam de relatie van digree tot het kind: broer, zua, tante, vriend(insetje, huishond of wat ook maar.
6.14 met 10.17.18.19.20
(wacht op 3)

LEESPROEF

Gegevens van het kind: Voornaam: Jesper
 Naam van de proeflezer: Ernst
 Geboortedatum: 28-1-08
 (eventueel vul je "anoniem" in)
 Leeftijd: 6 jaar en 0 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 07 (dag) 02 (maand) 14 (jaar)
 Aan stelsmatige lees oefeningen doet dit kind thuis en op school: _____

Maak met de letters uit het kind (ook als ze gespiegeld zijn) uit zijn schriftje in de schrijfproef nieuwe klankrijvere woorden, eerst van 3 letters dan van 4 letters. Dit zijn de toetswoorden.
 Dus, als Ernst ERNST, MAMA en PAPA schrijft, wel SAP, KEM en FRET, maar niet EET en ASEM.
 Let er vooral op of Ernst SAP leest als 's, a, p' of als 's, a, p; sap'.

Toetswoord 1:
PAK
 Het kind leest dit als: P. a. k; k. a. p; l. / n. m. a. j; P. a. k; ad (k/ j/ ad)
 Eventuele andere reacties zijn: nijverheid

Toetswoord 2:
SAS
 Het kind leest dit als: Joh. k. h. i; l. k. e. l. p. j; A. a; j. o. h. a. n. l. a. j; S. S;
 Eventuele andere reacties zijn: rekk

Toetswoord 3:
LOS
 Het kind leest dit als: A. o. o; l. a. o. h. i
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 4:
KNAP
 Het kind leest dit als: k. n. a. p; k. a. a. p. a;
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 5:
 Het kind leest dit als: _____
 Eventuele andere reacties zijn: _____

f.13

Jesper van 6;0. Twee keer fase 13.

Leesrijpheidstoets; 2

SCHRIJFPROEF

Gegevens van het kind: Voornaam: roos
 Naam van de proeflezer: Jannete van Kammen
 (eventueel vul je 'anoniem' in)
 Geboortedatum: 8-6-2009
 Leeftijd: 4 jaar en 5 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 7 (dag) 11 (maand) 2013 (jaar)
 Aan stelsmatige schrijfoefeningen doet dit kind thuis en op school: _____

Het kind schrijft zijn naam:
ROOS

Het kind schrijft 'mama':
MAMA

Het kind schrijft 'papa':
PAPA

Laat het kind vijf andere woorden, namen en letters schrijven, die het zegt te kunnen schrijven:

OPA
OMA
A E R
EMMA mijn zus
SAM zit in de klas

Het kind schrijft de cijfers 1 tot en met 10:
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Opgelet!
 Schrijf bij elk schrijfsel wat er volgens het kind staat.
 Zet bij elke naam de relatie van diegene tot het kind: broer, zus, tante, vriend(innetje), huisdier of wat ook maar.

LEESPROEF

Gegevens van het kind: Voornaam: roos
 Naam van de proeflezer: _____
 (eventueel vul je 'anoniem' in)
 Geboortedatum: 8-6-2009
 Leeftijd: 4 jaar en 5 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 21 (dag) 11 (maand) 2013 (jaar)
 Aan stelsmatige lees oefeningen doet dit kind thuis en op school: _____

Maak met de lettertekens van het kind (ook als ze gespiegeld zijn) uit zijn schrijfsels in de schrijfproef nieuwe klankzuivere woorden, eerst van 3 letters dan van 4 letters. Dit zijn de toetswoorden.
 Dus, als Ernst ERNST, MAMA en PAPA schrijft, wel SAP, REM en PRET, maar niet EET en ASEM.
 Let er vooral op of Ernst SAP leest als 'S, a, p' of als 'S, a, p; sap'.

Toetswoord 1:
MAP
 Het kind leest dit als: m-a-p → map
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 2:
SOP
 Het kind leest dit als: sop
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 3:
POP
 Het kind leest dit als: pop
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 4:
MARS
 Het kind leest dit als: mars
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 5:
MES
 Het kind leest dit als: mes
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Roos van 4;5. Twee keer fase 14 – vroeg leesrijp.

Leesrijpheidstoets; 3

SCHRIJFPROEF Gegevens van het kind: Voornaam: Leonhard
 Naam van de proefnemer: germa Geboortedatum: 10-6-2006
 (eventueel vul je 'anoniem' in) Leeftijd: 7 jaar en 8 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 04 (dag) 02 (maand) 2014 (jaar)
 Aan stelselmatige schrijfoefeningen doet dit kind thuis en op school: _____

Het kind schrijft zijn naam: Leonhard

Het kind schrijft 'mama': mama

Het kind schrijft 'papa': papa

Laat het kind vijf andere woorden, namen en letters schrijven, die het zegt te kunnen schrijven:

a s t d i p h r z
k o o k
f o k
r u t
d o l

Het kind schrijft de cijfers 1 tot en met 10:
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Opgelet!
 Schrijf bij elk schrijfel wat er volgens het kind staat.
 Zet bij elke naam de relatie van diegene tot het kind: broer, zus, tante, vriend(innetje), huisdier of wat ook maar.

LEESPROEF Gegevens van het kind: Voornaam: Leonhard
 Naam van de proefnemer: Germa Geboortedatum: 10-6-2006
 (eventueel vul je 'anoniem' in) Leeftijd: 7 jaar en 8 maanden
 (= datum minus geboortedatum)
 Datum: 11 (dag) 2 (maand) 2014 (jaar)
 Aan stelselmatige lesoefeningen doet dit kind thuis en op school: Ontdekkend leren lezen oef. Dyslexie & touwtje springen oef.

Maak met de lettertekens van het kind (ook als ze gespiegeld zijn) uit zijn schrijfels in de schrijfproef nieuwe klankzuivere woorden, eerst van 3 letters dan van 4 letters. Dit zijn de toetswoorden.
 Dus, als Ernst ERNST, MAMA en PAPA schrijft, wel SAP, REM en PRET, maar niet EET en ASEM.
 Let er vooral op of Ernst SAP leest als 'S, a, p' of als 'S, a, p; sap'.

Toetswoord 1:
KIP

Het kind leest dit als: k-i-p kip
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 2:
VEK

Het kind leest dit als: is dat a of o? v-a-k vak
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 3:
stok

Het kind leest dit als: sto-k sok -> kijk eens goed? s-t-o-k stok
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 4:
KUS

Het kind leest dit als: k-u-s kus
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Toetswoord 5:
SLOK

Het kind leest dit als: s-l-a-k slak
 Eventuele andere reacties zijn: _____

Leonhard van 7;8. Fase 14; bijna fase 14 – laat leesrijp.

Ontdekken van de twaalfde letter (k)

kat

slak

kers

vork

Begin: 'e' (1) en 'n' (2). Het teken 'e' staat voorlopig alleen voor /e/ als in 'leg' en 'ee' voor /ee/ als in 'leeg'.

Samen ontdekken met 'en', 'een', 'nee'.

Ontdekken van de vierde letter

nest

steen

snee

OLL, 1

Oefening 10. Teken en van een zin.

Het tekenen van een zin bevordert het lezen met begrip.

Het is tevens een schrijfrijsheidsproef.

Dit kind is niet schrijfrijs. Waarom?
Het blijkt geen zonebesef te hebben.

The image shows a page from a Dutch language exercise book. At the top left is a small cartoon character. Below it is a list of words in three columns, separated by horizontal lines. The words are: chiem licht, chiel vlecht, chiem schept, chiel licht, chiem vlecht, chiel schept, licht en lucht, nacht vol pech, het jochie licht, lach of zucht, recht en plicht, jan scheert zich, ik schrik echt, scheef of recht, schaap en vacht, schip of jacht, vecht of vlucht, vrucht met schil. Below the list is a paragraph of text: guus at een vrucht met een schil die zacht was. in die opdracht op school ben ik echt niet slecht. als men een schaap scheert, geeft dat een vacht. chiem zucht om veel pech, maar glimlacht ook zacht. joop schaatst met kracht recht door die gracht. piet zocht een schat maar schrok zich een aap. in een nacht schreef chiel een brief aan zichzelf. Below the text is a drawing of a stick figure with a red head, green body, and yellow limbs. To the right of the drawing is the handwritten text 'het-jochie-licht'.

ch ⁱ em licht.	ch ⁱ el vlecht.	ch ⁱ em schept.
ch ⁱ el licht.	ch ⁱ em vlecht.	ch ⁱ el schept.
licht en lucht.	nacht vol pech.	het jochie licht.
lach of zucht.	recht en plicht.	jan scheert zich.
ik schrik echt.	scheef of recht.	schaap en vacht.
schip of jacht.	vecht of vlucht.	vrucht met schil.

guus at een vrucht met een schil die zacht was.
in die opdracht op school ben ik echt niet slecht.
als men een schaap scheert, geeft dat een vacht.
chⁱem zucht om veel pech, maar glimlacht ook zacht.
joop schaatst met kracht recht door die gracht.
piet zocht een schat maar schrok zich een aap.
in een nacht schreef chⁱel een brief aan zichzelf.

het-jochie-licht

Is dit kind toe aan lezen?

Opzet:

1. Kleuter: speelt met klanken en vormen
2. Leesrijp kind: leert lezen
3. **Ontwikkelingsvolgend leesonderwijs**

Ontwikkelingvolgend leesonderwijs

(ter inspiratie)

Ontwikkelingvolgend onderwijs is op psychologische leeftijd gebaseerd en doorbreekt tijdelijk de groepsstructuur van een school, die immers goeddeels op kalenderleeftijd rust.

In een basisschool met acht groepen en één leerkracht per groep kan ontwikkelingvolgend leesonderwijs er als volgt uitzien – met vijf nivogroepen en acht leerkrachten.

Om de vier maanden (bijvoorbeeld rond 1 september, rond 1 januari en rond 1 mei) wordt nagegaan welke kinderen leesrijp zijn (leesrijpheidsproef) en welke klank- en vormrijp.

Na 9u15 heeft elke leerkracht een groep.

Tussen 8u30 en 9u15: *de leesrijpe kinderen ('fase 14') krijgen in de nivogroepen C, D en E leesles; de peuters ('fasen 11 en 12') en kleuters ('fase 13') spelen vrij, breiden hun woordenschat uit en doen pre-lees-spelen in de nivogroepen A en B.* Bijvoorbeeld:

A. Peuters: vrij spel, voorlezen, vertellen en zingen bij juf Q; wie wil doet versjes, geluidsspelletjes, kleurplaten, praatplaten, scheurpelletjes en dergelijke.

B. Kleuters: vrij spel, voorlezen, vertellen en zingen bij juf S; per week één hoofdstuk uit *Klank- en vormspel*.

C. Jonge schoolkinderen, 1: *Zo ontdek ik het lezen!*, deel 1 bij juf N (vier maanden).

D. Jonge schoolkinderen, 2: *Zo ontdek ik het lezen!*, deel 2 bij meester P (vier maanden).

E. Oudere schoolkinderen: stillezen, hoorspellezen, voorleeslezen, studerend lezen en dergelijke, bij meester R, juf M en juf T, en bij juf O geregeld een hoofdstuk uit *Zo ontdek ik het lezen!*, spellingsdeel 3 ('hand'/'rib', 'boten'/'botten', 'jij vindt'/'ik landde', 'Belgisch', 'bureau', 'computer', 'horloge', 'theater', 'kanoën' en dergelijke).

Ontwikkelingvolgend onderwijs voor elk kind

Sneuwklokjes die in januari/februari bloeien.

Lidcactus die in november/december bloeit.

Precies zoals het sneeuwkllokje in januari/februari bloeit en de lidcactus in november/december, zo laat ontwikkelingvolgend onderwijs elk kind bloeien als het ergens aan toe is: de kleuter doet klank- en vormspelen; het jonge schoolkind leert ontdekkend lezen; het spellingrijpe kind leert de regelgeleide spellingkwesties ('hand'/'rib', 'jij vindt' en dergelijke).

Is dit kind toe aan lezen?

Bedankt voor jullie aandacht!

